

เรื่อง กระทงสายเมืองตากโบราณ

รายละเอียด

หากเคยถึงกระทงสายจังหวัดตากย่อมเป็นที่ปรากฏถึงความสวยงามและความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น แต่หากย้อนมองกลับไปประเพณีลอยกระทงสายที่รู้จักกันนั้น เกิดขึ้นมาอยู่คู่ชาวจังหวัดตากมาช้านาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่ตั้งริมแม่น้ำปิง เมื่อข้าพเจ้ามีโอกาสได้พูดคุยกับผู้สูงอายุหลายท่าน ที่มีอายุราว 70-90 ปี ท่านเล่าว่าประเพณีลอยกระทงสายคือ การแสดงความกตัญญูที่มีต่อธรรมชาติ นั่นก็คือแม่ปิง การแสดงออกทางความรัก ที่ส่งผ่านการทำพิธีที่เรียกว่า "การลอยผ้าป่าน้ำ"

การลอยผ้าป่าน้ำ คือ การทำกระทงขนาดใหญ่ประดับตกแต่งให้สวยงาม บางชุมชนอาจสักกระทงเป็นลายไทย(แทงหยวก) ภายในบรรจุด้วยเครื่องผ้าป่า แล้วจึงแห่ไปริมแม่น้ำปิง หลังจากนั้นจึงนิมนต์พระสงฆ์มารับองค์ผ้าป่าน้ำ แล้วชาวบ้านโดยเฉพาะเด็ก ๆ จึงนำกระทงไปลอยกลางแม่น้ำปิง ในส่วนของตัวกระทงสายก็มีได้จำกัดเฉพาะกะลามะพร้าวเท่านั้น ชาวบ้านกับนิยมนำกากกล้วยมาตัดให้ได้ขนาด บรรจุด้วยขี้ใต้แล้วจึงพากันลงเรือชะล่า ล่องไปกลางลำน้ำปิงในบริเวณที่มีร่องน้ำไหลลึกและเป็นสาย หลังจากนั้นจึงพากันลอยกระทงที่เตรียมมาตามจำนวนและกำลังความสามารถ กระทงเมื่อลอยไปกลางลำน้ำปิง จะไหลเป็นสายเรียงต่อกันสวยงาม ส่งผลให้เรียกประเพณีว่า ลอยกระทงสายสืบมา

ในส่วนบ้านต่าง ๆ ก็จะตามประเพณี บริเวณหน้าบ้านของตนเองเพื่อบูชาพระจันทร์ นอกจากนี้ในชุมชนที่เป็นชาวไทยเหนือก็จะนำเส้นด้ายสายเทียนมาวัดความยาวจากขนาดศีรษะและลำตัวนำไปชุบน้ำมันมะพร้าวหลังจากนั้นจึงนำไปทำพิธีส่งเคราะห์ด้วยการนำไปเผาที่วัดในชุมชน เช่น วัดพร้าว วัดโบสถ์มณีศรีบุญเรือง

ต่อมาเมื่อประเพณีลอยกระทงสายเป็นที่รู้จักในวงกว้างขึ้น มีการถูกกำหนดมาตรฐานด้วยเกณฑ์ต่าง ๆ มากมาย มีการผูกเรื่องราวให้กระทงกะลามะพร้าวเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยนำไปโยงกับวัฒนธรรมการแปรรูปมะพร้าวให้เป็นไส้เมี่ยงเมืองตาก พร้อมทั้งกำหนดให้ให้ภายในกระทงสายต้องมีด้ายที่พันเป็นรูปตีนกา โดยให้ความหมายทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องพระเจ้าห้าพระองค์

ในปัจจุบันประเพณีลอยกระทงสายในการรับรู้ คือการลอยกะลามะพร้าวหนึ่งพันดวง เป็นงานเทศกาลที่ยิ่งใหญ่ และผู้คนจากทั่วทิศอยากไปชม ข้าพเจ้ายังดีใจที่เคยเห็นบรรยากาศลอยกระทงสายแบบคลาสสิกที่คนในรุ่นคุณตาคุณยายมาร่วมกันร้องเพลงเชียร์กระทงสาย ยังได้ยินเพลงร่ำวงแบบพื้นบ้านจากชาวบ้านจริง ๆ ริมตลิ่งยังประดับด้วยตะเกียงน้ำมัน เมื่อใกล้เทศกาลนี้ภาพบรรยากาศสุดคลาสสิกนั้นก็หวนคืนมาอีกครั้ง เพราะเทศกาลลอยกระทงสายในวันนี้ถูกเกณฑ์เป็นต้นแบบไปแล้วเสียหมด

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ อาจารย์วิไลวรรณ อินทร์อยู่ , อาจารย์เยาวเรศ บัวทอง , รัชนิดา น้ำใจดี)

คำสำคัญ : กระทงสาย

ที่มา : <https://www.facebook.com/laoruengmuengtak/>

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2022-01-25

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=2010&code_db=61004&code_type=TK001